

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून

(मरस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुझाव)

कर्णाली प्रदेश
टिप्पणी तथा सुझाव

फागुन, २०७५

सार्वजनिक प्रसारण सर्विष्युल्यमा
कानुन त्यवस्था गर्न बनेको
विधेयक, २०७५

पृष्ठभूमि

कर्णाली प्रदेशले आमसञ्चार वा सञ्चारसम्बन्धी छुट्टै नीति तयार पारेको छैन । मिडियासम्बन्धी कानुन बनाउने क्रममा कर्णाली प्रदेशले प्रदेश सार्वजनिक प्रसारण सम्बन्धमा कानुन व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५ तयार पारेको छ ।*

विधेयक ल्याउनुपर्ने कारणमा कर्णाली प्रदेशभित्र निष्पक्ष, स्वतन्त्र एवं आधिकारिक समाचार, सूचना र मनोरञ्जनको पहुँचलाई जनतासमक्ष बिस्तार गर्न रेडियो, एफएम तथा टेलिभिजनको अनुमति, सञ्चालन, नवीकरण र नियमनका लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्न वार्छनीय भएकाले भन्ने उल्लेख छ ।

विधेयकमा प्रसारण अनुमति, सञ्चालन, प्रसारण, रेखदेख र नियमन, इजाजत नलिई प्रसारण गर्न नहुने, इजाजतपत्रका लागि निवेदन दिनुपर्ने, निवेदनका साथ संलग्न गर्नुपर्ने कागजात, इजाजतपत्र दिन सकिने, प्रसारणपूर्व विवरण पेश गर्नुपर्ने प्रावधान छ ।

यस्तै प्रसारण केन्द्र स्थापनासम्बन्धी विशेष व्यवस्था, नवीकरणसम्बन्धी व्यवस्था, प्रसारणमा रोक लगाउन सकिने, प्रसारण तथा वितरण शुल्क, कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण, विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइने, प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार, आर्थिक दायित्वका सम्बन्धमा स्वीकृति लिनुपर्ने, सजाय, पुनरावेदन, प्रसारण संस्थाको सुरक्षा, अधिकार प्रत्यायोजन र नियम, निर्देशिका, कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउने अधिकारको प्रावधान पनि विधेयकमा छ ।

विधेयकमा रहेका मूलभूत समस्या

- विधेयकको नाम प्रदेश सार्वजनिक प्रसारण सम्बन्धमा कानुन व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७५ छ । सार्वजनिक प्रसारण नाम राख्नुले सार्वजनिक सेवा प्रसारणलाई केन्द्रित गर्छ जुन स्वायत्त संस्था हुन्छ । तर यहाँ विधेयक ल्याउँदा निजी क्षेत्रलाई केन्द्रित गरेर ल्याउन खोजेको देखिन्छ ।
- विधेयकको प्रस्तावनमा निष्पक्ष, स्वतन्त्र एवं आधिकारिक समाचार, सूचना र मनोरञ्जनको पहुँचलाई जनतासमक्ष बिस्तार गर्न रेडियो, एफएम तथा टेलिभिजन उल्लेख छ । आधिकारिक समाचार भन्ने शब्दमा समस्या छ । सरकारी भाषामा आधिकारिक भनेको कार्यालयले प्रमाणित गरेकोलाई बुझ्ने गरिन्छ जुन समाचारमा सम्भव हुँदैन । त्यसैगरी रेडियो, एफएम तथा टेलिभिजन उल्लेख छ । एफएम स्वयम्भा रेडियो होइन । प्रविधि हो ।
- सार्वजनिक सेवा प्रसारणको परिभाषामा रेडियो, एफएम र टेलिभिजनका माध्यमबाट आमजनताले जानकारी पाउन सक्ने गरी प्रसारण गरिने सेवालाई सम्झनुपर्छ भन्ने उल्लेख छ जुन सार्वजनिक सेवा प्रसारणको चलनमा रहेको परिभाषासँग मेल खाँदैन ।
- विधेयकमा ठाउँ ठाउँमा जाँचबुझ गरी, तोकिएका सर्तहरू पालना गरी, छानबिन गरी

*यो विधेयक २०७५ चैत १५ मा पारित भएको हो ।

लगायत शब्द छन् । यी शब्द अमूर्तखालका छन् जसले समस्या सिर्जना गर्छ ।

- प्रदेश सरकारले रेडियो, एफएम र टेलिभिजन सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिएको सर्त पूरा गरी सञ्चालन गर्न सक्ने प्रावधान राखिएको छ । लोकतन्त्रमा सरकारले प्रत्यक्ष मिडिया चलाउन उपयुक्त हुँदैन । सार्वजनिक प्रसारण सेवामा जान सकिन्छ । त्यो पनि नाममात्रको नभएर स्वतन्त्र र स्वायत्त हुनुपर्छ ।
- प्रसारणमा रोक लगाउन सकिने प्रावधान राखिएको छ । सरकारको नियत ठीक नभएमा यही व्यवस्थामा टेकेर मिडियामाथि रोक लगाउन सक्ने सम्भावना रहन्छ ।
- कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारणमा प्राथमिकता तोकिएको छ । लोकतन्त्रमा प्राथमिकता तोक्नु उपयुक्त मानिन्दैन ।
- विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइनेअन्तर्गत केही बुँदा राखिएको छ भने प्रदेश सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समयमा समयमा अन्य कुराको पनि विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइने व्यवस्था राखिएको छ । अन्य कुरा भनेको प्रष्ट नहुने र त्यसमै टेकेर सरकारले विज्ञापनमा रोक लगाउन सक्ने सम्भावना रहन्छ ।
- प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार राखिएको छ । दायित्व सिर्जना गर्ने हिसावले प्रसारण संस्थाका लागि केही प्रावधान राख्न सकिने भए पनि पत्रकारले के गर्न हुने वा नहुने भन्ने विधेयकमा राखिनु उपयुक्त हुँदैन ।
- आर्थिक दायित्वका सम्बन्धमा स्वीकृति लिनुपर्ने र त्यसअन्तर्गत सारभूतरूपमा आर्थिक दायित्व सिर्जना हुने विषयमा प्रदेश सरकारको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्ने उल्लेख छ जुन कुरा प्रष्ट छैन ।

मुख्य सुझाव

- विधेयकको नाम प्रदेश प्रसारणसम्बन्धी विधेयक, २०७५ राख्नु उपयुक्त हुन्छ ।
- विधेयकको प्रस्तावनाबाट आधिकारिक शब्द हटाउन आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरी रेडियो, एफएम तथा टेलिभिजनको ठाउँमा एफएम रेडियो तथा टेलिभिजन राख्ना उपयुक्त हुन्छ ।
- सार्वजनिक सेवा प्रसारणको परिभाषा परिवर्तन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।
- जाँचबुझ गरी, तोकिएका सर्तहरू पालना गरी, छानबिन गरीलगायतका शब्दहरू अमूर्तरूपमा उल्लेख गर्नु उपयुक्त हुँदैन । त्यस्ता कारण र सर्त के के हुन् भन्ने खुलाउन आवश्यक हुन्छ ।
- प्रदेश सरकारले प्रत्यक्षरूपमा रेडियो तथा टेलिभिजन सञ्चालन गर्न हुँदैन । लोकतन्त्रमा सरकारले मिडिया चलाउनु उपयुक्त मानिन्दैन । सार्वजनिक प्रसारण सेवामा जान सकिन्छ ।
- प्रसारणमा रोक लगाउन सकिने प्रावधान छ । त्यसलाई परिवर्तन गरी प्रसारण गर्न नहुने बनाउन आवश्यक छ ।

- कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारणमा प्राथमिकता तोकिनु हुँदैन । स्वतन्त्र मिडिया आफैले आफ्नो प्राथमिकता तोक्न सक्छन् ।
- विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइनेलाई प्रसारण गर्न नहुने बनाउन आवश्यक देखिन्छ । त्यसैगरी प्रदेश सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समयमा समयमा अन्य कुराहरूको पनि विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइने व्यवस्था राख्न हुँदैन ।
- प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार राखिएको छ । दायित्व सिर्जना गर्ने हिसावले प्रसारण संस्थाका लागि केही प्रावधान राख्न सकिन्छ । पत्रकारका लागि पत्रकार आचारसंहिताले नै निर्देशित गर्छ ।
- आर्थिक दायित्वका सम्बन्धमा स्वीकृति लिनुपर्ने र त्यसअन्तर्गत सारभूतरूपमा आर्थिक दायित्व सिर्जना हुने विषयमा प्रदेश सरकारको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्ने उल्लेख छ । यसलाई थप स्पष्ट पार्न आवश्यक छ ।

बुँदागत समस्या र सुभाव

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
प्रस्तावना	<p>प्रस्तावना : कर्णाली प्रदेशभित्र निष्पक्ष र स्वतन्त्र समाचार, सूचना र मनोरञ्जनको पहुँचलाई जनतासमक्ष बिस्तार गर्ने रेडियो, एफएम तथा टेलिभिजनको अनुमति, सञ्चालन, नवीकरण र नियमनका लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्ने वार्जनीय भएकोले 'प्रसारण सेवा' भन्नाले रेडियो र टेलिभिजनका माध्यमबाट आमजनताले जानकारी पाउन सक्ने गरी प्रसारण गरिने सेवालाई सम्झनुपर्छ ।</p>	<p>कर्णाली प्रदेशभित्र निष्पक्ष र स्वतन्त्र समाचार, सूचना र मनोरञ्जनको पहुँच जनतासमक्ष बिस्तार गर्ने रेडियो तथा टेलिभिजनको अनुमति, सञ्चालन, नवीकरण र नियमनका लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्ने वार्जनीय भएकाले</p>	<p>आधिकारिक भन्ने शब्द राख्न आवश्यक नभएको । एफएम शब्द पनि राख्न आवश्यक नभएको ।</p>
२	(ठ) 'सार्वजनिक सेवा प्रसारण' भन्नाले रेडियो, एफएम र टेलिभिजनका माध्यमबाट आमजनताले जानकारी पाउन सक्ने गरी प्रसारण गरिने सेवालाई सम्झनुपर्छ ।		<p>सार्वजनिक सेवा प्रसारण भनेको विश्वमा प्रचलित ३ वटा प्रसारण प्रणालीमध्ये एक हो । जसमा अरु सामुदायिक प्रसारण र व्यापारिक प्रसारण पर्छन् । यहाँ (ठ) बुँदामा भन्न खोजिएको व्याख्या कुनै पनि प्रशारण प्रणालीसँग मेल खाँदैन ।</p>

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
७	इजाजतपत्र दिन सकिने : (१) दफा ५ बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर मन्त्रालयले आवश्यक जाँचबुझ गरी इजाजतपत्र दिन मनासिब देखेमा तोकिएका सर्त हरू पालना गर्ने गरी कार्यक्रम प्रसारण गर्न तोकिएको दस्तुर लिइ तोकिएबमोजिम इजाजतपत्र दिनेछ ।	इजाजतपत्र दिन सकिने : (१) दफा ५ बमोजिम प्राप्त निवेदनउपर मन्त्रालयले आवश्यक कागजात गरी इजाजतपत्र दिन मनासिब देखेमा तोकिएका सर्त पालना गर्ने गरी कार्यक्रम प्रसारण गर्न तोकिएको दस्तुर लिइ तोकिएबमोजिम इजाजतपत्र दिनेछ ।	जाँचबुझ शब्द राख्न आवश्यक नभएको । तोकिएका सर्त के के हुन भन्ने स्पष्ट पार्न आवश्यक भएको ।
८	(४) उपदफा (३) बमोजिमको निवेदनउपर मन्त्रालयले १ महिनाभित्र आवश्यक जाँचबुझ गरी निर्णय गर्नुपर्नेछ ।	(४) उपदफा (३) बमोजिमको निवेदनउपर मन्त्रालयले १ महिनाभित्र निर्णय गर्नुपर्नेछ ।	आवश्यक जाँचबुझ गरी भन्ने राख्न जरूरी नदेखिएको ।
९	(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन पर्न आएमा मन्त्रालयले उक्त निवेदनउपर आवश्यक जाँचबुझ गर्दा निवेदकलाई टेलिभिजनसम्बन्धी भू-उपग्रह प्रसार केन्द्र रथापना गरी कार्यक्रम प्रसारण गर्न अनुमति दिन मनासिब देखेमा तोकिएबमोजिमको दस्तुर तथा सर्त हरू पालना गर्ने गरी अनुमति दिन सक्नेछ ।	२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन पर्न आएमा मन्त्रालयले उक्त निवेदनउपर आवश्यक जाँचबुझ गर्दा निवेदकलाई टेलिभिजनसम्बन्धी भू-उपग्रह प्रसार केन्द्र रथापना गरी कार्यक्रम प्रसारण गर्ने अनुमति दिन मनासिब देखेमा तोकिएबमोजिमको दस्तुर तथा सर्त हरू पालना गर्ने गरी अनुमति दिन सक्नेछ ।	तोकिएका सर्त के के हुन भन्ने स्पष्ट पार्न आवश्यक भएको ।
१०	नवीकरणसम्बन्धी व्यवस्था : (१) प्रसारण गर्ने संस्था वा व्यक्तिले प्राप्त इजाजतपत्रको प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नवीकरण गर्नुपर्नेछ र नवीकरणसम्बन्धी सर्त हरू र सोबापत बुझाउनुपर्ने शुल्क र दस्तुर तोकिएबमोजिम हुनेछ ।	नवीकरणसम्बन्धी व्यवस्था : (१) प्रसारण गर्ने संस्था वा व्यक्तिले प्राप्त इजाजतपत्रको प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नवीकरण गर्नुपर्नेछ र नवीकरणसम्बन्धी सर्त हरू र सोबापत बुझाउनुपर्ने शुल्क र दस्तुर तोकिएबमोजिम हुनेछ ।	सर्त हरू प्रस्त दिएको ।

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून : मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुभाव

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
१०	(३) अन्य प्रदेशमा प्रचलित कानुनबमोजिम प्रसारण इजाजत लिइ कार्यक्रम प्रसारण गरेका संस्थाले प्रदेशमा समेत ट्रान्समिटर लगायतका उपकरण राखी छुट्टै रिले स्टेसन स्थापना गरी कार्यक्रम प्रसारण गरेमा त्यस्ता प्रसारण संस्थाले तोकिएबमोजिमको सर्त पालना गर्नुपर्नेछ ।	(३) अन्य प्रदेशमा प्रचलित कानुनबमोजिम प्रसारण इजाजत लिइ कार्यक्रम प्रसारण गरेका संस्थाले प्रदेशमा समेत ट्रान्समिटर लगायतका उपकरण राखी छुट्टै रिले स्टेसन स्थापना गरी कार्यक्रम प्रसारण गरेमा त्यस्ता प्रसारण संस्थाले तोकिएबमोजिमको सर्त पालना गर्नुपर्नेछ ।	कानुनभन्दा बाहेकका सर्त राख्ने चलन स्वेच्छाचारी तथा निरङ्कुश राज्य व्यवस्थामा मात्र हुन्छ । नेपालको संविधानले प्रसारण तथा प्रकाशन माध्यम बन्द गर्न नपाइने कुरा मौलिक हकमा नै प्रत्याभूत गरेको छ । राष्ट्रिय प्रसारण ऐन २०४९ को दफा (८) मा भएको प्रसारण संस्थाको इजाजत रद्द गर्न सक्ने एनको दफा संविधान विपरित भएको भनी २०६३ जेठे ४ गतेको सर्वोच्च अदालतको फैसलाले सालमा नारायणदत्त कँडेल विरुद्ध प्रधानमन्त्री कार्यालय तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मुदामा सर्वोच्च अदालतले सो दफा संविधानसँग बाफिएकाले सोही दिनदेखि लागु हुने गरी अमान्य र बदर घोषित गरेको नजिरसमेत रहेको अवस्थामा यस्ता दफा ल्याउनु संविधान विपरित हुन्छ ।

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
११	प्रसारणमा रोक लगाउन सकिने : १) नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा सङ्घीय एकाइबीचको सम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाति, धर्म वा सम्प्रदायबीचको सुसम्बन्धमा खलल पर्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइजती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्ने दुरुत्साहन गर्ने वा सर्वजनिक शिष्टाचार, नैतिकताको प्रतिकूल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातीय छुवाछूत एवं लैंड्रिक विभेदलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्यक्रम उत्पादन वा प्रसारण गरेमा त्यस्तो संस्था वा व्यक्तिलाई प्रदेश सरकारले रोक लगाउन सक्नेछ ।	प्रसारण गर्न नहुने : १) नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता वा सङ्घीय एकाइबीचको सम्बन्ध वा विभिन्न जात, जाति, धर्म वा सम्प्रदायबीचको सुसम्बन्धमा खलल पर्ने, राज्यद्रोह, गाली बेइजती वा अदालतको अवहेलना हुने वा अपराध गर्न दुरुत्साहन गर्ने वा सर्वजनिक शिष्टाचार, नैतिकताको प्रतिकूल कार्य गर्ने, श्रमप्रति अवहेलना गर्ने र जातीय छुवाछूत एवं लैंड्रिक विभेदलाई दुरुत्साहन गर्ने कार्यक्रम उत्पादन वा प्रसारण गर्नुहुँदैन ।	अभिव्यक्ति तथा प्रेस स्वतन्त्रता अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध अभिसम्बद्धारा निर्देशित र नेपाल त्यसको पक्ष भएकाले यो देश, जनताका तरफबाट सङ्घीय सरकारको जिम्मेवारीको विषय हो । प्रदेश सरकार भनेका मुलुकभित्रको राजनीतिक तथा प्रशासनिक कार्य विभाजन मात्र भएकाले यसको छुट्टै राष्ट्रियता, सार्वभौमिकता तथा जनता नहुने हुँदा एउटा देशभित्र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता तथा प्रेस स्वतन्त्रता जस्ता मौलिक हकहरू हरेक प्रदेशअनुसार फरक-फरक नहुने भएकाले यो प्रदेशले नियमन गर्न विषय होइन ।

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
१३	<p>कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण :</p> <p>प्रसारण संस्थाले कुनै कार्यक्रमको उत्पादन तथा प्रसारण गर्दा देहायका कुरालाई प्राथमिकता दिनुपर्छ :</p> <p>क) शान्ति सुरक्षा, कानुनी सचेतना, मानव अधिकार र सुशासनसम्बन्धी कार्यक्रमहरू</p> <p>ख) प्रदेशस्तरका कृषि, शिक्षा, उद्योग, वाणिज्य, विज्ञान र प्रविधि, स्वास्थ्य, परिवार नियोजन र पर्यटन, वन तथा वातावरण संरक्षण जस्ता विकासमूलक कार्यक्रमहरू</p> <p>ग) प्रदेशभित्रका सबै जाति, भाषा, वर्ग, क्षेत्र तथा धार्मिक सम्प्रदायबीच समानता, आपसी सद्भाव र सामञ्जस्यता अभिवृद्धि गर्ने किसिमका कार्यक्रमहरू</p> <p>घ) प्रदेशभित्रका विभिन्न भाषा र संस्कृतिको उत्थानमा सहयोग पुऱ्याउने कार्यक्रमहरू,</p> <p>ङ) राष्ट्रिय हित र राष्ट्रिय एकतामा अभिवृद्धि गराउने विषयका कार्यक्रमहरू</p> <p>च) राष्ट्रिय चेतना तथा नैतिक जागरण वृद्धि गर्ने विषयका कार्यक्रमहरू, जनतामा सामाजिक चेतना बढाउने र प्रजातान्त्रिक मूल्य, मान्यता एवं संस्कारको विकास गराउने किसिमका कार्यक्रमहरू</p> <p>छ) नेपाल र छिमेकी मुलुक तथा मित्र राष्ट्रहरूसँगको सम्बन्धमा प्रतिकूल प्रभाव नपार्ने विषयका कार्यक्रमहरू</p> <p>ज) राष्ट्रले अखिलायार गरेको परराष्ट्र नीतिसम्बन्धी कार्यक्रमहरू</p> <p>झ) मनोरञ्जनात्मक तथा प्रदेशभित्रको लोकगीत र लोकसंस्कृतिको प्रबर्धन तथा सम्बर्धन हुने कार्यक्रमहरू</p> <p>ञ) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा भए/गरेका महत्वपूर्ण गतिविधि ।</p>		<p>कार्यक्रमको प्राथमिकता तोक्न आवश्यक नभएको ।</p>

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	झुप्रेने	केफियत
१४	<p>विज्ञापन प्रसारण गर्न नपाइने :</p> <p>(१) दफा १३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले पनि देहायको कुराहरूको विज्ञापन प्रसारण गर्न/गराउन पाउने छैन :</p> <p>क) गलत र भ्रामक तथ्य राखेर राजनीतिक दल, व्यक्ति, संस्था, समुदायलगायतलाई प्रतिकूल असर पर्न विषयका कुराहरू</p> <p>ख) अश्लील किसिमका सामग्रीहरू</p> <p>ग) हिसात्मक शक्ति प्रयोग गरी सङ्घीय, प्रदेश र स्थानीय तहका नियमित कामलाई बाधा/अवरोध पुऱ्याउने सामग्रीहरू</p> <p>घ) जनमानसमा अस्वाभाविक भय तथा आतङ्क पैदा गर्ने प्रकृतिका सामग्रीहरू</p> <p>ङ) नेपालको असंलग्न परराष्ट्र नीति विपरीतका कुराहरू</p> <p>च) कुनै पनि जाति, भाषा, धर्म र संस्कृतिलाई अपव्याख्या, अवहेलना, अपमानित तथा अवमूल्यन गर्न सामग्रीहरू</p> <p>छ) प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समय-समयमा तोकिएका अन्य कुराहरू।</p> <p>(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निर्वाचनको समयमा नेपाल सरकारले निर्वाचन आयोगको परामर्श लिई कुनै पनि राजनीतिक दललाई आफ्नो घोषणापत्र, कार्यक्रम वा त्यस्तो दलको दर्शन जस्ता कुराहरूको जानकारी गराउनलाई यस दफाको कुनै कुराले बन्देज लगाएको मानिने छैन ।</p>	<p>विज्ञापन प्रसारण गर्न नहुने :</p> <p>(१) दफा १३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले पनि देहायका कुराहरूको विज्ञापन प्रसारण गर्न / गराउन पाउने छैन :</p> <p>क) गलत र भ्रामक तथ्य राखेर राजनीतिक दल, व्यक्ति, संस्था, समुदायलगायतलाई प्रतिकूल असर पर्न विषयका कुराहरू</p> <p>ख) अश्लील किसिमका सामग्रीहरू</p> <p>ग) हिसात्मक शक्ति प्रयोग गरी सङ्घीय, प्रदेश र स्थानीय तहका नियमित कामलाई बाधा/अवरोध पुऱ्याउने सामग्रीहरू</p> <p>घ) जनमानसमा अस्वाभाविक भय तथा आतङ्क पैदा गर्ने प्रकृतिका सामग्रीहरू</p> <p>ङ) नेपालको असंलग्न परराष्ट्र नीति विपरीतका कुराहरू</p> <p>च) कुनै पनि जाति, भाषा, धर्म र संस्कृतिलाई अपव्याख्या, अवहेलना, अपमानित तथा अवमूल्यन गर्न सामग्रीहरू</p> <p>छ) प्रदेश सरकारले विज्ञापन प्रसारण गर्न सक्ने भएकाले ।</p> <p>(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निर्वाचनको समयमा निर्वाचन आयोगले जारी गरेको आचारसंहिताभित्र रही कुनै पनि राजनीतिक दललाई आफ्नो घोषणापत्र, कार्यक्रम वा त्यस्तो दलको दर्शन जस्ता कुराहरूको जानकारी गराउन यस दफाको कुनै कुराले बन्देज लगाएको मानिने छैन ।</p>	<p>नपाइनेको ठाँड़मा नहुने भन्दा उपयुक्त हुने भएकाले ।</p> <p>(छ) प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समय समयमा तोकिएका अन्य कुराहरू हटाउने । यसको दुरुपयोग हुने सम्भावना रहने भएकाले ।</p> <p>निर्वाचन आयोगको आचारसंहिताभित्र दलहरूले विज्ञापन प्रसारण गर्न सक्ने भएकाले ।</p>

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	केफियत
१५	<p>प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार :</p> <p>(१) प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिमको हुनेछ :</p> <p>क) आफूसमक्ष प्राप्त हुन आएका सूचना, समाचार, लेख वा कार्यक्रमहरूको सत्यताबारे आवश्यक छानबिन गरी निर्धारित समयमा प्रसारण गर्ने/गराउने</p> <p>ख) निष्पक्ष समाचारको सम्पादन तथा प्रसारण गर्ने/गराउने</p> <p>ग) सार्वजनिक सुरक्षा, नैतिकता र सामाजिक मर्यादामा औँच आउने किसिमका कार्यक्रमहरू नगर्ने/नगराउने</p> <p>घ) कसैको चरित्र हत्या वा अपमान हुने वा लैडिक हिसा वा विभेदलाई बढावा दिने प्रकृतिका सामग्री प्रसारण नगर्ने वा गर्न नलगाउने</p> <p>ङ) लापरबाही वा हेलचेक्र्याइँपूर्वक कुनै पनि कुराको प्रसारण गर्न वा गराउन नहुने</p> <p>च) गलत तथा भ्रामक समाचार तथा अन्य सामग्रीको सङ्कलन तथा प्रसारण गर्न, गराउन नहुने</p> <p>छ) तोकिएबमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।</p>	<p>प्रसारण संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकार :</p> <p>(१) प्रसारकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिमको हुनेछ :</p> <p>क) आफूसमक्ष प्राप्त हुन आएका सूचना, समाचार, लेख वा कार्यक्रमहरूको सत्यता प्रत्याभूत गरी निर्धारित समयमा प्रसारण गर्ने/गराउने</p> <p>ख) निष्पक्ष समाचारको सम्पादन तथा प्रसारण गर्ने/गराउने</p> <p>ग) सार्वजनिक सुरक्षा, नैतिकता र सामाजिक मर्यादामा औँच आउने किसिमका कार्यक्रमहरू नगर्ने/नगराउने</p> <p>घ) कसैको चरित्र हत्या वा अपमान हुने वा लैडिक हिसा वा विभेदलाई बढावा दिने प्रकृतिका सामग्री प्रसारण नगर्ने वा गर्न नलगाउने</p> <p>ङ) लापरबाही वा हेलचेक्र्याइँपूर्वक कुनै पनि कुराको प्रसारण गर्न वा गराउन नहुने</p> <p>च) गलत तथा भ्रामक समाचार तथा अन्य सामग्रीको सङ्कलन तथा प्रसारण गर्ने/गराउन नहुने</p> <p>छ) तोकिएबमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।</p>	<p>पत्रकारलाई आचारसंहिताले निर्देशित गर्न भएकाले । छानविन गर्ने शब्द राख्न उपयुक्त नुहने भएकाले ।</p>

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून : मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुझाव

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	केफियत
१६	आर्थिक दायित्वका सम्बन्धमा स्वीकृति लिनुपर्ने : सारभूतरूपमा आर्थिक दायित्व सिर्जना हुने विषयमा प्रदेश सरकारको पूर्वस्वीकृति लिनुपर्नेछ ।		थप प्रस्त पार्न आवश्यक देखिएको ।
१७	सजाय : (१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले यो ऐनको वर्खिलाप हुने कुनै काम गरेमा प्रचलित कानुनबमोजिम कारबाही गरिनेछ । तर त्यसरी कारबाही गर्नुअधि त्यस्तो प्रसारण संस्था, प्रसारक वा सम्बन्धित अन्य व्यक्तिलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्न मनासिव माफिकको मौका दिनुपर्नेछ ।		प्रचलित कानुनअनुसार भन्ने अमूर्त हुने भएकाले त्यसबारे थप स्पष्ट पार्न आवश्यक भएको ।

‘सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून’ शीर्षकको
पुस्तकमा सङ्घीय संरचनाअन्तर्गत सङ्घ र प्रदेशहरूले
तयार पारेका मिडियासम्बन्धी नीति तथा कानूनका
कमी/कमजोरी केलाउँदै संशोधनका लागि टिप्पणी तथा
सुझाव दिइएको छ।

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल मिडियाका नीतिगत
तथा व्यावहारिक पक्षमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने
संस्था हो। सेन्टरले मिडियासम्बन्धी अनुगमन, छलफल,
तालिम, गोष्ठी, सेमिनारलगायत कार्य गर्छ।

प्रकाशक

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल

काठमाडौं, ३२

पो. बक्स नं. : २४६२२

इमेल : cmrnepal@butmedia.org.np

वेब : www.research.butmedia.org

www.mediapolicy.org.np